נטרן, אמר רבא כי הוה אזלינן בתריה דר"נ כי הוה נקיט ספרא דאגדתא יהיב לן, כי הוה נקיט תפילין לא יהיב לן, אמר הואיל ושרונהו רבנן נטרן. ת"ר *לא יאחז אדם תפילין בידו וס"ת בזרועו ויתפלל, ולא ישתין בהן מים, *ולא יישן בהן לא שינת קבע ולא שינת עראי אמר שמואל סכין ומעות וקערה וככר הרי אלו כיוצא בהן. אמר רבא אמר רב ששת לית הלכתא כי הא מתניתא, דב"ש היא, דאי ב"ה השתא בית הכסא קבוע שרי, בית הכסא עראי מיבעיא, מיתיבי דברים שהתרתי לך כאן אסרתי לך כאן מאי לאו תפילין - אי אמרת בשלמא בית הלל התרתי לך כאן: קבוע, אסרתי לך כאן: בית הכסא עראי, אלא אי אמרת ב"ש הא לא שרו ולא מידי! כי תניא ההיא לענין טפח וטפחיים דתני חדא כשהוא נפנה מגלה לאחריו טפח ולפניו טפחיים ותניא אידך לאחריו טפח ולפניו ולא כלום, מאי לאו אידי ואידי באיש ולא קשיא כאן לגדולים כאן לקטנים, ותסברא אי בקטנים לאחריו טפח למה לי? אלא אידי ואידי בגדולים ולא קשיא הא באיש הא באשה, אי הכי הא דקתני עלה *זהו ק"ו שאין עליו תשובה מאי אין עליו תשובה דרכא דמילתא הכי איתא? אלא לאו תפילין ותיובתא דרבא אמר רב ששת תיובתא; מכל מקום קשיא: השתא בית הכסא קבוע שרי, בית הכסא עראי לא כל שכן? הכי קאמר בית הכסא קבוע דליכא ניצוצות שרי, בית הכסא עראי דאיכא ניצוצות אסרי, אי הכי מאי אין עליו תשובה תשובה מעלייתא היא? הכי קאמר הא מילתא ניתי לה בתורת טעמא ולא ניתי לה בק"ו, דאי אתיא לה בתורת ק"ו זהו ק"ו שאין עליו תשובה: *ת"ר הרוצה ליכנס לסעודת קבע מהלך עשרה פעמים ד' אמות או ד' פעמים י' אמות ויפנה ואח"כ נכנס, אמר ר' יצחק הנכנס לסעודת קבע חולץ תפיליו ואח"כ נכנס ופליגא דר' חייא דא"ר חייא מניחן על שלחנו וכן הדור לו, ועד אימת? אמר רב נחמן בר יצחק עד זמן ברכה. תני חדא צורר אדם תפיליו עם מעותיו באפרקסותו ותניא אידך לא יצור, לא קשיא הא דאזמניה הא דלא אזמניה *דאמר רב חסדא האי סודרא דתפילין דאזמניה למיצר ביה תפילין צר ביה תפילין אסור למיצר ביה פשיטי, אזמניה ולא צר ביה, צר ביה ולא אזמניה שרי למיצר ביה זוזי, ולאביי דאמר *הזמנה מילתא היא: אזמניה אע"ג דלא צר ביה, צר ביה: אי אזמניה אסיר אי לא אזמניה לא. בעא מיניה רב יוסף בריה דרב נחוניא מרב יהודה מהו שיניח אדם תפיליו תחת מראשותיו, תחת מרגלותיו לא קא מיבעיא לי שנוהג בהן מנהג בזיון, כי קא מיבעיא לי תחת מראשותיו מאי? א"ל הכי אמר שמואל מותר אפילו אשתו עמו מיתיבי לא יניח אדם תפיליו תחת מרגלותיו מפני שנוהג בהם דרך בזיון אבל מניחן תחת מראשותיו ואם היתה אשתו עמו אסור, היה מקום שגבוה ג' טפחים או נמוך ג' טפחים מותר תיובתא דשמואל תיובתא, אמר רבא אע"ג דתניא תיובתא דשמואל הלכתא כוותיה, מ"ט?

כל

דברים שהתרתי לך כאן כו'. ולא בעי לשנויי דברים שהתרתי לך בבית הכסא עראי אסרתי לך בקבוע דאסור לפנות בגדולים והתפילין בראשו אבל להשתין מותר, משום דלא אשכחן בברייתא אבל הך דטפח וטפחיים אשכחן ליה בברייתא בהדיא הר"ר יוסף:

והא

נכנסין. ישמרוני, אכניסם עמי וישמרוני מן המזיקין: לא יאחוז בידו וכו' ויתפלל. שאין דעתו מיושבת עליו בתפלה שהרי לבו תמיד עליהן שלא יפלו מידו: ולא יישן בהן. שמא [א] יפיח: הרי אלו כיוצא בהן. לענין תפלה שדואג עליהן שלא תפול הסכין ותזיקנו והקערה תשפך והמעות יאבדו והככר יטנף: לית הלכתא כי הא מתניתא. דקתני לא ישתין בתפילין: דבית שמאי היא. דאמרי לעיל מניחן בחלון הסמוך לר"ה ולא יכניסם בידו ויכנס: דאי ב"ה. הא אמרי לעיל אוחזן בידו ונכנס: בית הכסא עראי. כגון להשתין שאין אדם הולך בשבילם לבית הכסא והפעם הזאת נעשה המקום הזה בית הכסא תחלה: שהתרתי לך כאן. בבית הכסא קבוע: אסרתי לך כאן. בבית הכסא עראי: מאי לאו תפילין. שאמרו בית הלל אוחזן בידו ונכנס לבית הכסא קבוע ולהשתין בהם אסרו כדמפרש טעמא לקמן: הא לא שרו. בבית הכסא קבוע: כי תניא ההיא. לאו לענין תפילין תניא אלא לענין גלוי טפח וטפחיים, דלגדולים אינו מגלה אלא טפח ולקטנים מגלה טפחיים ועלה קאי גלוי טפחיים שהתרתי לך כאן אסרתי לך כאן: לאחריו טפח. ולא יותר משום צניעות: ולפניו טפחיים. משום קילוח מי רגלים הנתזין למרחוק: מאי לאו כו'. והיינו דקאמר לעיל דברים שהתרתי לך בבית הכסא עראי אסרתי לך בקבוע: אלא אידי ואידי בגדולים. ומתוך שהוא דוחק עצמו לגדולים הוא בא לידי קטנים הלכך באיש מלאחריו טפח ומלפניו טפחיים ובאשה מלפניה ולא כלום והכי קאמר הא דלעיל: דברים שאסרתי לך באשה התרתי לך באיש: אי הכי. דלענין טפח וטפחיים קתני דברים שהתרתי לך כאן אסרתי לך כאן: הא דקתני עלה. בסיפא דידה וזה הוא ק"ו שאין עליו תשובה - דבר זה יש לך להשיבני ק"ו ואין לי עליו תשובה להחזיר לך, אי אמרת בשלמא בתפילין קאמר וכדאמרן וב"ה היא היינו דקתני דיש כאן להקשות קל וחומר: השתא בית הכסא קבוע שרי בית הכסא עראי מיבעיא? ואין לי תשובה להשיבך עליו, אלא אי אמרת לענין טפח וטפחיים מאי "ק"ו" יש להקשות כאן: אורחא דמילתא הכי הוא. שהאיש צריך לגלות לפניו ולא האשה: תיובתא דרבא אמר רב ששת. דאמר בית שמאי היא ולא בית הלל, דהא כן לא משכחת מידי לאוקמה הך ברייתא דקתני "מאי שהתרתי לך כאן אסרתי לך כאן": דליכא ניצוצות. שיהא צריך לשפשפן בימינו מעל רגליו: בית הכסא עראי. לקטנים: דאיכא ניצוצות. הניתזין על גבי רגליו ואמרינן במסכת יומא (דף ל') מצוה לשפשפן שאסור לאדם שילך בניצוצות שעל גבי רגליו שמא יראה ככרות שפכה ונמצא מוציא לעז על בניו שהם ממזרים הילכך אי אפשר לאחוז תפילין בידו: הא מילתא. דתפילין דבית הכסא עראי וקבוע: ניתי לה בתורת טעמא. להתיר בבית הכסא קבוע את האסור בבית הכסא עראי משום טעמא דניצוצות: דאי אתיא לה בתורת ק"ו. לומר דין הוא להקל בבית הכסא עראי קל ולהחמיר בבית הכסא (א) חמור ולא תזול בתר טעמא אלא בתר חומרא וקולא ואנן עבדינן איפכא אין לי עליו מה להשיבך שאין לי למצוא שיהא בשום מקום בית הכסא עראי חמור מן הקבוע שאוכל להשיבך אם התרתי בקבוע שהוא קל בדבר פלוני נחמיר בשל עראי שהוא חמור בה אבל טעמא איכא למאי דעבדינן דהכא איכא ניצוצות והכא ליכא ודבר זה לאו קל ולא חמור ולא קל וחומר: הנכנס לסעודת קבע. וגנאי הוא שילך לנקביו בתוך הסעודה: מהלך עשרה פעמים כו'. ובכל פעם ופעם בודק עצמו ויושב אולי יוכל להפנות שההילוך מוריד הגדולים לנקב: חולץ תפיליו. שמא ישתכר בסעודה ויתגנה בתפיליו: וכן הדור לו. שיהו מזומנים לו ויחזור ויניחם בשעת ברכה: באפרקסותיה. סודר של ראשו: עם מעותיו. לא עם המעות ממש אלא שני קשרים זה אצל זה: ה"ג הא דאזמניה הא דלא אזמניה. להיות סודר לתפילין דכיון דאזמניה שוב אסור לצור בו מעות מאחר שהקצו לכך: צר ביה. אי אזמניה אין אי לא אזמניה לא קדיש ושרי למיצר ביה דהכי תניא בהדיא בסנהדרין (מח:) הניח בו תפילין יניח בו מעות: ולאביי דאמר הזמנה מילתא היא. גבי אורג בגד למת בסנהדרין בפרק נגמר הדין (ד' מז:): מהו שיניח תפיליו תחת מראשותיו. בלילה כשהוא ישן: אם היה מקום גבוה ג' טפחים. למעלה מראשותיו ועליו נותן התפילין או למטה מראשותיו יוצא מקום מן המטה:

כל

עין משפט
נר מצוה

סה א מיי' פ"ה מהל' תפלה הלכה ה סמג עשין יט טור שו"ע או"ח סימן צז סעיף א:
סו ב מיי' פ"ד מהלכות תפילין הלכה יח סמג עשין כב טור ושו"ע או"ח סימן מג סעיף א:
סז ג מיי' שם הל' טו סמג שם טוש"ע א"ח סימן מד:
סח ד מיי' פ"ה מהלכ' תפלה הלכה ה סמג עשין יט טוש"ע או"ח סימן צז סעיף א:
סט ה מיי' פ"ה מהל' דעות ה"ו טור שו"ע או"ח סימן ג סעיף ד:
ע ו מיי' פ"ד מהלכות דעות הלכה ב:
עא ז ח מיי' פ"ד מהל' תפילין הלכה טו סמג עשין כב טוש"ע או"ח סימן מ סעיף ח:
עב ט מיי' שם הל' ט סמג שם טוש"ע או"ח סי' מג סעיף ג:
עג י כ מיי' שם הל' כד סמג שם טוש"ע או"ח סי' מ סעיף ג:

◆

רב נסים גאון

ולאביי דאמר הזמנה מילתא היא. עיקר דבריו של אביי במס' סנהדרין בפ' נגמר הדין (דף מז) איתמר האורג בגד למת אביי אמר אסור ורבא אמר מותר אביי אמר אסור הזמנה מילתא היא:

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה דאי אתיא וכו' בבית הכסא קבוע חמור:

◆

גליון הש"ס

רש"י ד"ה ולא יישן בהן שמא יפיח. עיין סוכה ד' כו ע"א וצ"ע:

מסורת
הש"ס

סוכה מה:
[שם כו.]
[נ"מ נה.]
שבת סב.
סנהדרין מח.
[שם מז: מח.
מגילה כו:
מנחות לד:]

◆

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה ולא יישן בהן שמא יפיח. כנ"ל:

תת נושא
שיטת ב"ה
ביחס לתפילין
ובית כסא
ארעי
לפי רבא
מבנה
△
שלבים
בהבנת
ברייתא דקתני
"דברים שהתרתי..."
שלב ①=קושיא על
רבא
שלבים ② ו③
נסיונות להסביר
המקור באופן
אחר שלא
מקשה על
רבא
שלב ④
חוזרים
לקושיא על רבא

נושא
תיק התפילין - 23
פ"ה
ולא
אזמניה

נושא
שמירת תפילין
ואשתו עמו